

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 22 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes två så lydande protokoll:

År 1879 den 19 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitieombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda,
att Advokatfiskalen N. A. Fröman erhållit
46 röster,
till följd hvaraf Advokatfiskalen N. A. Fröman blifvit till Riksdagens Justitieombudsman utsedd.

C. J. Oscar Alströmer.
F. P. Hierta.

Charles Dickson.
Iwar Koskull.

År 1879 den 19 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Advokatfiskalen Ture Arvid Billbergh
46 röster,

till följd hvaraf Advokatfiskalen Ture Arvid Billbergh blifvit till Riksdagens Justitieombudsmans efterträdare utsedd.

C. J. Oscar Alströmer.
F. P. Hierta.

Charles Dickson.
Iwar Koskull.

Kammaren beslöt, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, hvilka borde anmodas att uppsätta förslag till så väl förordnanden för de valde som underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång och lades protokollen derefter till handlingarne.

§ 3.

Skedde föredragning af Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen; och blefvo dervid följande Kongl. propositioner hänvisade till Stats-Utskottet, nemligen:

1:o) angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras;

2:o) angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter rättaren Anders Pettersson vid Skärby;

3:o) angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter J. Lindström;

4:o) angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter skräddaren Anders Abrahamsson i Lugnet;

5:o) angående sökt eftergift af Kronans rätt till danaarf efter Rådmannen i Sala Johan Nordqvist;

6:o) angående sökt eftergift af Kronans rätt till danaarf efter ogifta Clara Rosalie Paqualin;

7:o) angående upplåtelse af jord från Eskilstuna kungsladugård till Eskilstuna mekaniska verkstad;

8:o) angående afsöndring af jord till byggnadstomter från indragna häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården;

9:o) angående afsättande till kronopark af sergeantsbostället Aplanhult N:o 1 och andra korporalsbostället Bosakulla N:o 1;

10:o) angående nedsättning i arrendet för indragna fanjunkarebostället N:is 2 och 9 Hörja; och

11:o) angående eftergift af Kronofogden A. M. Dryselius och Häradsskrifvaren E. J. Augustin ålagd skyldighet att gälda 1868 års ränta för Trysunda fiske i Vesternorrlands län.

Slutligen hänvisades till Banko-Utskottet Kongl. Maj:ts proposition om ändringar i Kongl. förordningarne den 26 April 1861, angående en allmän hypoteksbank samt angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 3, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Punkten 1.

Bifölles.

I *punkten 2* hade Utskottet yttrat sig öfver de beräkningar af statsverkets ordinarie inkomster, som Kongl. Maj:t antagit; och hade Utskottet ej funnit något att vid dessa beräkningar erinra, hvadan Utskottet — med hänvisande till den i den Kongl. propositionen åt dessa frågor gifna utredning samt, särskildt hvad titeln extra uppbörd beträffar, under anmärkande deraf, att denna inkomsttitels här nedan angifna belopp blifvit antaget under förutsättning af Riksdagens bifall till hvad Kongl. Maj:t i berörda nådiga proposition föreslagit i afseende å öfverlemnande vid 1880 års slut till statsverket af en under förvaltning af domkapitlet i Karlstad stående fond — gjort den hemställan,

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie
inkomster.*

att statsverkets ordinarie inkomster måtte för år 1880 beräknas på följande sätt, nemligen:

Ränta	kronor	4,470,000: —
Tionde	»	1,648,000: —
Arrendemedel	»	2,500,000: —
Bergverkstionde	»	7,000: —
Mantalspenningar	»	640,000: —
Bötesmedel	»	260,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	»	350,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	76,000: —
Vakansafgifter af nyroterad jord	»	125,000: —
Rotevakansafgifter af utsockne frälsehemman i Halland	»	20,000: —
Vakansafgifter af bergslag	»	20,000: —
Trosspassevolansafgift	»	26,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	75,000: —
Båtsmansbeklädnadsmedel	»	68,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	20,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,000,000: —
Telegrafmedel	»	1,330,000: —
Jernvägstrafikmedel	»	4,000,000: —
Skogsmedel	»	1,000,000: —
Extra uppbörd	»	365,000: —
Tillsammans kronor		18,000,000: —

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie
inkomster.
(Forts.)

Beträffande detta förslag anförde

Friherre Nordenfalk: Herr Grefve och Talmän! Mine Herrar! Vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition N:o 1 tog jag mig friheten att göra en anmärkning vid inkomstberäkningen. Som jag af föreliggande betänkande finner, att ingen af Stats-Utskottets Herrar ledamöter funnit densamma värd att beaktas, skall jag icke besvära Herr Talmannen och Kammaren med något yrkande i detta hänseende. Men jag har trott, då den åsigt, som jag då uttalade, fortfarande synes mig riktig, mig böra reservationsvis till protokollet uttala min från Utskottet afvikande mening. Den punkt, som jag syftar på, är titeln »extra uppörd». Denna titel är i fjolårets beräkning upptagen till 150,000 kronor och har på af Kongl. Maj:t anförda skäl blifvit höjd till 300,000 samt derjemte, genom tillägg af ett till staten öfverlemnadt kapital, upptagits till 365,000 kronor. Detta kapital är, såsom Herrarne känna, från Karlstads domkapitel till staten öfverlemnadt, mot det att staten skulle åtaga sig vissa dermed förenade skyldigheter. Jag kan för min del icke finna det fullt berättigadt att i *årsinkomsterna* upptages en statens kapitaltillgång. Vi hafva nu under en följd af år begagnat den såsom mig synes mindre lyckliga vanan att till årsinkomsterna räkna besparingarna och behållningarna från föregående året och derigenom fått inkomstsiffran att uppgå till ett belopp, som i sin mån föranledt utgifternas stigande till en siffra, hvilken det numera torde vara svårt nog att få ned till ett normalt belopp.

Jag vill ingalunda bestrida, att det kan gifvas tillfällen då staten likaväl som den enskilde måste tillgripa sin kapitalbehållning för att dermed betäcka nödiga utgifter, men detta är en helt annan sak än att på förhand, innan en enda utgift ännu blifvit beslutad, upptaga kapitalet bland påräknade årsinkomster. Härtill kommer, att ifrågasvarande kapital är ett sådant, med hvars mottagande ständiga förpligtelser för staten skulle följa. Då kapitalet är så ringa, synes det mig ej heller som om frestelsen att beräkna detsamma såsom årsinkomst borde vara särdeles stor, likasom det nu också torde vara tid att beakta den fara, ett sådant tillvägagående innebär. Jag vill för min del ingalunda undandraga mig att erkänna, att ju jag varit med om att på anmärkta sättet beräkna årsinkomsterna, men vi borde nu fått ögonen öppna för faran deraf och kunna enas om, att en återgång härvidlag vore lämplig, helst i denna Kammare röster tillföre icke saknats emot ett sådant förfarande. Jag hade fördenskull trott att ett annat beräkningssätt numera skulle kunna vinna understöd här i Kammaren. Då så emellertid icke skett, har jag, som sagdt, endast velat uttala min protest emot det beslut, som jag är öfvertygad att Kammaren uppå Stats-Utskottets hemställan inom få ögonblick kommer att fatta, enär jag för min del ansett det principiellt rättigare och ingalunda föranleda en ökad beskattning, om man förslagsvis upptagit extra uppörden för 1880 till endast 300,000 kronor.

Herr Abr. Rundbäck: Att nu med någon säkerhet beräkna nästa års inkomster torde vara svårt, för att icke säga omjög-

ligt, då ju beloppen af dessa inkomster åtminstone under en del rubriker, nödvändigtvis bero af faktorer, dem vi nu icke känna eller äro i stånd att beräkna, såsom exempelvis detta och nästa års skördar äfvensom konjunkturerna för affärlifvet under den närmaste tiden. Men fastän det sålunda torde vara omöjligt att med säkerhet uppgifva det belopp, hvartill inkomsterna kunna komma att uppgå, förefaller det mig åtminstone sannolikt, att de icke skola uppgå till de höga belopp, som Kongl. Maj:t beräknat och Stats-Utskottet nu jemväl antagit. Sålunda befarar jag t. ex., att redan flere af de ordinarie inkomsterna icke komma att uppgå till de upptagna summorna, och vill jag såsom föremål för mina farhågor härvidlag exempelvis anföra arrendemedlen, fyr- och båkmedlen, telegrafmedlen, jernvägstrafikmedlen och skogsmedlen. Men ännu mera befarar jag — eller rättare, jag är derom fullt öfvertygad — att de viktigaste af de extra ordinarie inkomsterna, tullmedlen och bränvinstillverkningsafgiften, icke på långt när skola uppgå till de beräknade beloppen — jag ber om ursäkt, att jag berör denna fråga, fastän den ej nu utgör föremål för föredragning. Jag ber nemligen Herrarne besinna, att vi för närvarande befinna oss i ytterst svåra tider, att konjunkturerna äro mycket tryckta, tillgången på förlagskapital ytterst knapp samt att till följd deraf landets välmåga och konsumtionsförmåga äro stadda i ett starkt tillbakagående. Företagsamheten är därför inskränkt inom de trängsta gränser, tillfällen till arbetsförtjenst äro få och arbetsprisen sjunka. Häraf följer åter med nödvändighet, att konsumtionsförmågan minskas i hög grad — och just deraf äro ifrågasvarande inkomster dock ytterst beroende. Att nu antaga, att dessa ogynsamma förhållanden skola upphöra nästa år — dertill finnes ej ringaste skäl. Tvärtom befarar jag, att vi ännu ej nått krisens kulminationspunkt, utan att vi i den mån krisen kommer att sträcka sig till än vidare kretsar, skola få erfara ännu bittrare frukter af vår lättsinniga hushållning med lyckans häfvor under bättre dagar. Härom kunna dock andra hafva andra åsichter. För min del kan jag dock ingalunda dela förhoppningarna, att vi redan nästa år skulle vara fria från verkningarna af den nuvarande förlägenheten, och att farkosten då skall segla fram under samma lyckliga vindar som för några år sedan. Långt ifrån att tro detta, vågar jag påstå, att det är icke blott oklokt och oförsigtigt, utan äfven högst origtigt, att man beräknat 1880 års inkomster under jemförelse med dem för åren 1875—76—77. Under år 1875 befunno vi oss midt inne i gyllne tider, penningar strömmade då genom landet, företagsamheten och spekulationen hade inga gränser, arbetstillfällena voro rikliga och välmågan nådde en icke anad höjd; hvar och en kunde lefva såsom en rik man och ingen behöfde spara. Så fortgick det äfven 1876 och 1877. Ännu under sistnämnda år var jernvägsbyggandet lika hejdlöst som förut, tillfällena till arbetsförtjenst rikliga och arbetslönerna höga. Men kan man antaga, att året 1880 skall gifva lika stora inkomster som dessa år och mera dertill? I den bifogade tablån äro nemligen inkomsterna för 1880 icke blott uppförda till lika belopp med medium af inkomsterna för dessa år, utan öfverstiga dem med flera millioner.

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie
inkomster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie
inkomster.
(Forts.)

För min del tror jag, att det hade varit klokare och försigtigare, om man till jernförelse med 1880 års statsinkomster tagit andra år, hvilka antagligen äro mera lämpliga för jernförelse med 1880 än dem, regeringen använt vid beräkningen, t. ex. åren 1868, 1869 och 1870 eller 1869, 1870 och 1871. Äfven under dessa år var ställningen mycket tryckt till följd af föregående missväxter och då rådande affärskris, hvilken senare dock förhöll sig till den kris, hvori vi nu befinna oss, såsom dvergen till jätten. Då beräknades tullmedlen till högst 14 millioner och bränvinstillverkningsmedlen till högst 10 millioner, men nu under ett år, som hotar att blifva ännu sämre än de uppräknade åren för tio år sedan, anser man sig kunna beräkna tullinkomsterna omkring 11 och inkomsterna af bränvinsafgiften till ungefärligen 8 millioner mera än då. Tro det den som vill — jag kan det ej! Vi hafva dessutom de sista åren af erfarenheten fått mycket allvarliga påminnelser att fara varligt fram med inkomstberäkningarne. Det sista år, för hvilket resultatet är känt, eller 1878, är derpå ett exempel. Riksdagen hade beräknat inkomsterna för detta år ett par millioner högre än de sedermera visade sig utgöra. För innevarande år vet man visserligen ej, huru förhållandet mellan den beräknade och den verkliga statsinkomsten skall blifva, men hvar och en fruktar, att resultatet skall blifva en ännu betydligare brist än förra året. Är det väl då skäl att fortsätta på samma sätt äfven vid uppgörandet af 1880 års riksstat och beräkna inkomsterna till ett belopp, som med all säkerhet kan antagas vara minst 10 millioner för högt. Antag t. ex., att ofvannämnda indirekta inkomster för 1880 komma att uppgå till ungefär samma belopp som för tio år sedan. Vi hafva då, såsom en följd af för hög inkomstberäkning, att vid nästa riksdag motse en brist af närmare 20 millioner. Det är visserligen mycket beqvämt för den nu församlade Riksdagen att komma från den i alla fall ganska betydliga bristen för nästa år genom att på papperet beräkna inkomsterna så högt, att de jemnt betäcka utgifterna; men om det blir blott på papperet, som inkomsterna gå upp till de beräknade beloppen, så kommer det surt efter. Den år efter år stigande statsbristen skall till slut föranleda antingen en beskattning, som öfverstiger vår förmåga, eller också tvinga Riksdagen att anlita den sämsta af alla utvägar, slösarens utväg — att låna till löpande utgifter.

Jag har ansett mig böra uttala dessa farhågor, icke för att dermed inleda något yrkande på återremiss, i ändamål att Stats-Utskottet ännu en gång skulle kunna med större omsorg pröfva de belopp, hvartill statens ordinarie inkomstitlar för år 1880 blifvit af Kongl. Maj:t beräknade, ty jag vet väl, att Stats-Utskottet, som, lika litet som någon annan, har profetisk förmåga, icke gerna kan frångå hvad Kongl. Maj:t, med ledning af Statskontorets beräkningar, i detta afseende föreslagit. Utan har jag haft detta yttrande, för att fasta Bevillnings-Utskottets synnerliga uppmärksamhet på nödvändigheten af att detta Utskott med största noggranhet beräknar de extra ordinarie inkomsternas sannolika belopp, samt att i händelse af Utskottet, i likhet med mig, finner skäl att icke obetydligt nedsätta de belopp,

hvertill Kongl Maj:t beräknat de extra ordinarie inkomsterna, Utskottet icke må rygga tillbaka för den i min tanke enda rigtiga utväg, som står till buds, nemligen att genast höja beskattningen. Det är nemligen bäst att "hvar dag hafver sin omsorg" och att man icke skjuter undan till en annan riksdag att finna medel till de utgifter som denna Riksdag beslutar.

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Herr O. B. Olsson: Jag vill ej bestrida att under en mera gynsam penningställning i landet den förste talarens åsigt, att i fråga varande 60,000 kronor borde afsättas till en särskild fond, skulle kunna hafva skäl för sig. Men under nuvarande förhållanden, då en större statsbrist förefinnes, hemställer jag om det skulle vara välbetänkt att öka den allmänna bevillningen för att bilda en dylik fond. Männe det då icke är klokare att för betäckandet af bristen använda disponibla medel och således äfven taga dessa 60,000 kronor. Dessutom har jag för min del trott mig finna, att en stor del af Kammarrens ledamöter icke äro mycket böjda för att bidraga till bildandet af nya fonder. Sådana hafva vi redan tillräckligt många.

Jag betviflar äfven, huruvida det är riktigt att nu vid föredragningen af Stats-Utskottets förslag till beräkning af statsverkets inkomster yttra sig öfver en fråga, som i sjelfva verket tillhör åttonde hufvudtiteln och således bör behandlas i sammanhang med denna hufvudtitel.

Då först kan det vara tid att tala om huruvida Riksdagen vill utbetala räntan på dessa 60,000 kronor eller, med andra ord, betala till lärarepersonalen vid läroverken i Filipstad och Åmål den aflöning, till hvilkens bestridande dessa medel äro afsedda.

Hvad beträffar den siste ärade talarens påstående, att Stats-Utskottet icke skulle hafva beräknat statsverkets ordinarie inkomster riktigt, utan beräknat dem alltför högt, så vågar jag för min enskilda del härom icke yttra mig. Jag ber dock att få nämna, att Stats-Utskottet till ledning för sina uppgifter tagit dels Statskontorets beräkningar, dels ock Kongl. Maj:ts förslag. Hvad särskildt angår fyr- och båkmedlen, så har Kongl. Maj:t beräknat dem till 200,000 kronor lägre än Statskontoret, och i afseende å telegrafmedlen har Kongl. Maj:t antagit den till 70,000 kronor mindre än Statskontoret beräknat.

Då emellertid något yrkande om återremiss icke blifvit framställt, har jag för det närvarande icke något vidare att tillägga.

Friherre Nordenfalk: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag endast få säga, att jag icke yrkat på någon särskild fonds bildande. Jag har blott trott att den grundsats, som denne talare också medgaf vara tillämplig under bättre tider, äfven vore det nu, och att såväl Statskontoret som Riksgäldskontoret nog hade utväg att emottaga den lilla summa, hvarom fråga är, utan att derföre någon särskild fond behöfde deraf bildas. Då jag håller före att den af mig angifna grundsatsen är riktig, men funnit att den vid första möjliga tillfälle då den nu kunde tillämpas icke blifvit beaktad,

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

har jag deremot velat inlägga min gensaga. Men jag har icke, såsom jag nämnt, haft för afsigt förorda bildandet af någon särskild fond.

Herr Gasslander: Jag ber att få instämma i den siste ärade talarens åsigt att detta belopp, 60,000 kronor, som utgör en statsverkets fond sedan år 1834, icke bör ingå bland statsverkets ordinarie inkomster på sätt Kongl. Maj:ts proposition innehåller och Stats-Utskottets utlåtande jemväl upptager. Denna fråga är visserligen icke någon politisk fråga, och icke heller är den med afseende å beloppet af någon särdeles stor betydelse, men den har fäst min uppmärksamhet derföre, att den berör en mycket vigtig grundsats. Genom förslaget har man nemligen antagit, att statsverkets fonder kunna användas för de löpande statsutgifterna. Vid 1876 års riksdag antogs en ny ordning för bokföringen och användandet af statsverkets öfverskottet.

Förut hafva dessa, såsom bekant är, öfverlemnats till Riksgäldskontoret och ingått i detta verks stat. Men vid 1876 års riksdag beslöts att öfverskottsmedlen skulle ingå såsom en tillgång för statsregleringens uppgörande, ehuru alldeles icke såsom någon inkomst. Denna åsigt har likväl hvarken sedermera eller förut sträckt sig till sådana tillgångar, som statsverket egt sedan lång tid tillbaka.

Jag skall i det fallet be att få nämna ett par exempel. Vid 1876 års riksdag beslöts, att 230,000 kronor af amiralitetskrigsmanskassans samlade fonder skulle öfverlemnas till statsverket mot det att statsverket öfvertoge pensioneringen af flottans manskap. Denna fond ingick icke såsom en inkomst till betäckande af statsverkets löpande utgifter, utan användes enligt Kongl. Maj:ts förslag till bekostande af särskilda kasernbyggnader för flottans behof. Vid 1870 års riksdag beslöts att något mera än 700,000 kronor af samlade besparingar å femte hufvudtiteln skulle öfvergå till statsverket. Men dessa besparingar ingingo icke såsom en inkomst för de löpande statsutgifterna, utan öfverlemnades till Riksgäldskontoret och upptogs i den särskilda stat, som för detta verk uppgjordes.

Om man nu genomläser den Kongl. propositionen med dervid fogade bilagor, erhålles angående förut omnämnda fond ingen annan upplysning, än att beloppet 60,000 kronor år 1834 öfverlemdes från statsverket till domkapitlet i Karlstad för att med räntan deraf aflöna lärare vid allmänna läroverken i Filipstad och Åmål. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit, att det till denna aflöning erforderliga belopp skall i stället uppföras på ordinarie stat och att förvaltningen af fonden skall öfverlemnas från domkapitlet till statsverket. Men någon utredning eller något yttrande af hvad skäl fonden skall användas för 1880 års statsutgifter finnes icke, och icke heller får man den allra minsta upplysning huru det kommer sig att statsverket 1834 öfverlemnade 60,000 kronor för ett ändamål, som egentligen skulle tillhöra den årliga statsregleringen, nemligen aflöningen af lärare.

Jag har icke varit i tillfälle under den korta tid, som förflutit sedan betänkandet kom på bordet, att fullständigt undersöka huru

härmed sig förhåller, men af riksdagshandlingarne för åren 1828—1830 och 1834 har jag funnit en ledtråd till upplysning i saken.

Kongl. Maj:t föreslog vid 1828—1830 års riksdag förbättrade löner för lärarne vid rikets skolor, och Riksdagen beviljade, om jag minnes rätt, omkring 60,000 riksdaler banko för detta ändamål. Då löneregleringen skulle sättas i verket, tyckte man sig emellertid finna, att det anslagna beloppet var otillräckligt. Kongl. Maj:t anbefalde därför en utredning; och det visade sig deraf, att rätt betydliga tillgångar funnos för elementarläroverken, såväl i Statskontoret som i stiften, grundade på föregående års besparingar. Då för tiden voro nemligen till läroverken anslagna icke blott bestämda summor från statsverket, utan de hade äfven inkomster från prebenden, af räntor och enskilda donationer m. m. Dessa belopp, sammanlagda med oförmälda 60,000 riksdaler banko, lemnade så betydliga tillgångar, att Kongl. Maj:t kunde med dem förordna om upprättande och framtida underhåll af nya skolor. Bland dessa voro Åmål och Filipstad samt, så vidt jag kunnat finna, äfven Eskilstuna, Haparanda och Lund. Då öfverlemnades till underhållande af skolorna i Åmål och Filipstad till domkapitlet i Karlstad det belopp, hvarom nu är fråga.

Om man nu, på sätt här föreslagits, skulle för ett enda år använda denna fond, men lemna åt framtiden att anskaffa medel för de utgifter, som tillhört fonden, så synes mig, att man beginge en orättvisa. Men äfven om man, med afseende å statsverkets betryckta ställning, skulle finna det vara klokt att använda dessa penningar för i fråga varande ändamål, så kan jag för min del icke gilla eller anse det vara förenligt med god ordning att denna tillgång upptages såsom en ordinarie inkomst. Man ser att från den ena riksdagen till den andra anställas jemförelser med föregående och efterföljande års inkomster, och det måste för en sådan jemförelse naturligtvis blifva vilseledande, om bland inkomsterna för ett år döljer sig en tillgång som statsverket eger. Detta har icke heller iakttagits med afseende å statsverkets öfverskott, sedan Riksdagen beslöt den förändringen att öfverskottet skulle användas för det följande årets statsreglering. Ty om man granskar föregående års inkomstbetänkanden, så finner man att dessa öfverskott, aldrig der upptagas, utan de förekomma först i Utskottets förslag till statsreglering, och så synes det mig äfven nu hafva bort ske. Ty en framtida granskare kan väl svårigen föreställa sig att under begreppet "extra uppbörd" döljer sig en tillgång, som statsverket egt 40 år och derutöfver.

Om den förste talaren hade velat yrka återremiss af betänkandet i denna del, skulle jag hafva understödt honom. Men för min egen ringa del tror jag icke mina ord ega den betydelse, att ett sådant yrkande från min sida skulle kunna vinna bifall, utan åtnöjer mig med att i likhet med honom till protokollet afgifva min protest mot detta tillvägagående.

Herr Hedin: Jag skall anhålla att få öfvergå till ett annat ämne, än det af de två näst föregående talarne berörda.

Om jag icke vid Riksdagens början varit af sjukdom förhindrad

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

att verkställa en länge hyst afsigt, skulle jag hafva tagit mig friheten att underställa det höglöfliga Stats-Utskottet i motionsväg ett förslag till i vissa delar förändrad uppställning af budgeten. Då så icke kunnat ske och då icke, så vidt jag förstår, grundlagen lägger hinder i vägen för Stats-Utskottet att af eget initiativ vidtaga en förändring i den af mig åsyftade riktningen, så ber jag att få begagna tillfället af inkomstbetänkandets föredragning till att anföra några anmärkningar och betraktelser.

Eftersom vi sakna en stats-finans-statistik, om vi också ega spridda, osammanhängande och till en del hvarandra motsägande bidrag der- till, så är riksstaten en väsentlig och oundgänglig källa, för den, som söker att skaffa sig kännedom om statens inkomster och utgifter. Det vore derföre önskligt att denna riksstat vore uppställd på ett så vidt möjligt korrekt, klart och upplysande sätt. Emellertid, vid jämförelse med andra länders budget, ter sig dess skepnad rätt besynnerlig. Trots alla de förändringar den under tidernas lopp undergått — i synnerhet på utgiftssidan — qvarstår inkomstsidan i ett skick, som för den i Sveriges grundlagar och beskattningsförhållanden icke något så när invigde är hardt nära obegripligt. Indelningen i ordinarie inkomster och extra ordinarie inkomster eller bevilningar eger endast statsrättslig betydelse; i hvarje annat hänseende är den fullkomligt betydelselös. Dess statsrättsliga betydelse är bestämd och garanterad genom grundlagen; och från riksstatens uppställning hvarken behöfver eller kan den få något ytterligare stöd. Deraf att grundlagen skiljer mellan de ordinarie och extra ordinarie inkomsterna eller bevilningarne följer icke att riksstaten bör återgifva denna för dess ändamål obehöfliga och obehväma, ja rent af förvillande åtskilnad, en åtskilnad, hvarigenom vår inkomstbudget, åtminstone för ett främmande öga, är nära nog barbarisk. Om man kastar en blick på — för att gå till den närmaste grannen först — norska statens budget, så finner man der på inkomstsidan 1:o Skatter, 2:o Statsejendomme, 3:o Statskassens Aktiver, 4:o offentlige Foranstaltninger, 5:o Forskjellige Indtægter, 6:o Indtægt af Statskassens kontante Beholdning. Första hufvudafdelningen (skatter) delas i två hufvudrubriker: A) Told- og Produktionsafgifter, B) Andre Afgifter, hvaraf den förre upptager 1:o Toldintrader, 2:o Brændevinsafgift, 3:o Maltafgift, den senare: 1:o Indtægter af stemplet Papir, 2:o Dito af Spillekort, 3:o Departements-, Rets- og Auktionssportler. Andra hufvudafdelningen sönderfaller i fem, den tredje också i fem, den fjerde i tre (post, telegraf, jernvägstrafik), den femte eller „Forskjellige Indtægter, i fem, hvaribland böter, som i vårt besynnerliga system hör till „ordinarie, inkomster. Med ett ord, dessa uppgifter äro ordnade så att med en enda blick på ett par tryckta sidor man får för sig åskådliggjordt norska statens hela finanssystem, källorna hvarifrån den tager sina inkomster och således dessas ekonomiska natur. Samma förhållande är med den danska budgeten. Nu gällande finanslag upptager 1:o Overskud af domæneindtægter, med två underrubriker: 1) landvæsenet, 2) skov- og jagtvæsenet; 2:o renter af støttsaktiverne (deribland öfverskott af de jydsk-fyenska statsjernbanornas trafik); 3:o direkte skatter; 4:o indirekte afgifter; 5:o

överskud af post- og telegrafväsenets indtægter; 6:o dito af klasse-lotteriet; 7:o indtægt af Færøerne og de dansk-vestindiske kolonier; 8:o adskillige indtægter, 9:o indtægt ved forbrug af formue og stiftelse af gjæld (t. ex. försäljning af fastigheter).

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Holländska statens budget — jag har antecknat densammas innehåll för 1877 — är uppställd på följande sätt: A) direkta skatter (med underafdelningar: grundskatt, personel skatt, patenter); B) acciser (socker, vin, spirituosa m. m.); C) indirekta skatter, (stämpelpapper, registreringsafgift m. m.); D) in- och utförelseafgifter; E) kontrollafgift å guld och silfver; F) domäner o. s. v. ända till och med Litt. Q.

Likaså den belgiska, hvilken upptager följande hufvudtitlar: impots; péages; capitaux et revenus; remboursements. Den förstnämnda har 8 underafdelningar, af hvilka några ytterligare specificerade. Under den andra höra domäner, jernvägar m. m.

Nägorlunda likartad, ehuru ej så klar och öfverskådlig, är den österrikiska inkomstbudgetens uppställning. Den franska budgetens uppställning torde vara tillräckligt känd ur allmänt tillgängliga böcker, så att jag icke behöfver erinra derom, att den är på ett lika enkelt och klart som öfverskådligt sätt uppställd.

Jemför man dessa främmande staters inkomstbudgeter med Sveriges, så finner man att den sistnämnda, såsom jag nyss anmärkt, för ett främmande öga är dels intetsägande, dels svårbegriplig, ja, rent af förvillande. Den af våra grundlagar angifna betydelsen af ordet "ordinarie", i uttrycket "ordinarie inkomster", kan ju icke ens för oss sjelfva, som dock äro vane vid detta språkbruk, helt och hållet undantränga ordets primära och, så att säga, naturliga betydelse, hvilken häntyder på någonting till varaktighet och belopp mera påräknligt, fast och orubbligt. Då nu bland en af de ordinarie inkomstitlarna, den så kallade "extra uppbörden", ingå sådana inkomster, som t. ex. inflytande revisionsskillingar eller, såsom hände år 1876, 25,000 kronor af medel deponerade för jernvägskoncession, så uppkommer mellan de båda betydelserna af ordet „ordinarie,, ett svalg, hvaröfver ingen brygga leder.

Måhända kan man anse detta såsom en sak af underordnad vikt; men jag tror mig med fullt fog kunna påstå, att det icke allenast icke finnes skäl att låta inkomst-budgeten återspegla den grundlagliga åtskilnaden mellan ordinarie och extra ordinarie inkomster, utan att det till och med finnes ett positivt skäl, som bjuder att så *icke* förfara. I denna indelning kan nemligen ligga ett, som jag förmodar, hittills af Stats-Utskottet opåaktadt, frö till s. k. konstitutionela konflikter. Kan det verkligen vara skäl att utvidga området för den strid, som mer än en gång upplägat, rörande den makt Kongl. Maj:t enligt grundlagen må anses ega öfver de ordinarie inkomsterna. Hvilka och huru många äro dessa ordinarie inkomster, som enligt åtskilliges åsigt icke kunna rubbas utan Kongl. Maj:ts sanktion? Äro de tilläfväntys jemnt upp så många, som med det namnet betecknades på den tid, då 1809 års Regeringsform skrefs? Eller har måhända deras antal ökats hvarje gång då Riksdagen beslutit att under rubriken

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

„ordinarie inkomster,, uppföra en ny inkomsttitel? Det senare vore onekligen en märkvärdig verkan af riksstatens uppställning och indelning i ordinarie och extra ordinarie inkomster eller bevillningar.

Jag anhåller att få åberopa ett par exempel.

På den tid då afbetalningar å vattenaftappningslånen ingingo till Riksgäldskontoret, och då, såsom år 1872 inträffade, Riksdagen beslöt att eftergifva en del af ett odlingslån och meddelade detta sitt beslut till fullmäktige i Riksgäldskontoret, kunde ingen betvifla att ett sådant beslut var helt och oberoende af Kongl. Maj:ts sanktion. 1873 års Riksdag beslöt att från och med följande året skulle såväl allmänna bevillningen som öfriga till Riksgäldskontoret ingående uppördsmedel levereras till Statskontoret, och i sammanhang härmed blefvo tre nya titlar, nemligen, utom allmänna bevillningen, äfven afbetalningar å vattenaftappnings- eller odlingslån och afbetalningar å lånet till landshöfdinge-ackordernas amortering uppförda uti 1874 års riksstat bland extra ordinarie inkomster, under det Riksdagen samtidigt beslöt att skatteräts-, ekeskogs- och observationsmedel skulle i budgeten upptagas under titeln extra uppörd. Men redan följande årets Riksdag flyttade de två nya afbetalningsrubrikerna från extra ordinarie inkomster till ordinarie och lät dem ingå i inkomsttiteln „extra uppörd.“ Nu frågas, huruvida alla dessa medel, som förut disponerats af fullmäktige i Riksgäldskontoret enligt Riksdagens befallningar, genom denna ompostering blifvit förvandlade till sådana ordinarie statsinkomster, hvilka föranledt stridigheter derom, huru långt Kongl. Maj:ts andel i beskattningmakten sträcker sig. Vore detta händelsen, så tillåter jag mig säga, att det icke vore någon lycklig följd af den riksstatens uppställning, mot hvilken jag rigtar mina anmärkningar

Det andra exempel, jag ville anföra, är följande: Det är oss alla väl bekant, att den på 1840-talet först uppkomna s. k. folkskoleafgiften är af bevillnings ursprung, eftersom den ju uppstod derigenom att 1844 års Riksdag, på samma gång den beslöt en nedsättning i den personliga skyddsafgiften, faststälde emot nedsättningen svarande skatt, folkskoleafgiften, hvilken af församlingarne från och med 1847 fick uppbäras till folkskoleväsendets understöd. Om nu 1871 års Riksdag hade till fullo bifallit Kongl. Maj:ts proposition att till statsverket indraga och bland de ordinarie inkomsterna uppföra denna afgift, skulle väl då densamma, ehuru af bevillnings ursprung och natur, hafva förändrat sin statsrättsliga beskaffenhet och öfvergått till en statens „ordinarie“ inkomst i ordets omtvistade mening i regeringsformen?

Det anförda synes mig vara tillräckligt för att ådagalägga, att det icke finnes något behof eller någon nödvändighet att i budgeten bibehålla grundlagens fördelning af statsinkomsterna uti ordinarie och extra ordinarie, och tillika att denna indelning under vissa förutsättningar till och med kan leda till politisk förargelse. Är detta mitt påstående grundadt, så tror jag icke det kan vara skäl att längre bibehålla denna uppställning, helst som en förändring i detta hänseende är nödvändig för att gifva större begriplighet och, om jag så får uttrycka mig, en mera europeisk karakter åt vår inkomstbudget.

så att den genom sjelfva rubrikerna må tydligt och enkelt angifva statsinkomsternas källor och olika ekonomiska natur.

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Genom en förändring i sådant syfte skulle äfven vinnas en annan fördel, hvilken jag för min del alldeles icke skattar ringa, den nemligen att genom sjelfva budgetens uppställning tydligt skulle framträda skilnaden emellan å ena sidan *skatter* till staten och å andra sidan *öfriga statsinkomster*, hvilket i sin mån skulle bidraga till skingrandet af den nu alltför populära förvexlingen af dessa två olika saker och till att förebygga det myckna origtiga talet om skattebördans oupphörliga stegring under tider, då en betydlig skatteminskning i stället i sjelfva verket egt rum — ett tal, som uppkommit derigenom, att man helt plötsligt sett budgeten svälla ut, men dervid helt och hållet glömt att denna tillökning dels uppkommit från stora nya inkomsttitlar, som icke alls äro skatter, och dels från verkliga skatter, hvilkas afkastning ökats med ökad folkmängd och ökad välstånd, ehuru deras procent i sjelfva verket minskats, såsom förhållandet varit med tullbeskattningen.

Jag skulle stanna i särdeles stor förbindelse hos den ärade vice ordföranden i Stats-Utskottet, om han ville meddela upplysning derom, huruvida uti Stats-Utskottet uppstått någon tanke på en förändrad uppställning af inkomst-budgeten i den rigtning jag nu förordat, och om han derjemte skulle kunna gifva en antydning om, huruvida en förändring i sådan rigtning skulle hafva att förvänta några sympatier inom det höglofliga Utskottet.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet herr Statsrådet Forssell: Emot den grundsats som i fråga om användandet af Karlstads domkapitels fond här af åtskillige talare blifvit uttryckt, har jag egentligen icke någon anmärkning att framställa. Min åsigt är, att det i allmänhet icke bör förekomma att kapitaltillgångar, afsedda att bestrida årliga utgifter, må på en gång uppslukas för ett års löpande utgifter inom statsbudgeten, under det att med dem förut bestridda årliga utgifter å budgeten anvisas. För min del skulle jag således icke hafva något väsentligt att anmärka emot att en ändring uti detta hänseende gjordes uti Kongl. Maj:ts förslag. Till försvar för detta senare vill jag dock anföra dels fondens ringa belopp, dels också att det flera gånger förut vid statsregleringar förekommit, att fonder på detta sätt indragits ibland statsverkets inkomster, dervid i de flesta fall så tillgått, att å andra sidan anvisats utgifter af, så att säga, kapitaliserings natur. Detta har skett med t. ex. de fonder, som varit afsedda för byggande af baracker och kaserner, för utvidgande af mötesplatser och dylikt. Och hvad den nu ifrågavarande fonden beträffar, skulle man väl ock kunna säga, att en indragning af 60,000 kronor ibland statsverkets inkomster under detta år bör kunna försvaras, då å andra sidan ibland utgifterna finnas många, som äro af ren kapitaliserings natur och fullt upp motsvara de 60,000 kronorna.

Hvad jag deremot icke kan godkänna, är en ärad talares jemförelse mellan å ena sidan denna användning af en kapitaltillgång och å andra sidan de löpande statsutgifternas betäckande med de

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

öfverskott, som uppkommit af det föregående årets inkomster. De öfverskott, hvilka nu under en följd af år upptagits ibland statsverkets inkomster för statsregleringen, äro icke annat än löpande inkomster, ehuru sådana löpande inkomster, som öfverstigit det belopp, hvartill inkomsterna för året beräknats, och kunna sålunda utan ringaste principiell anmärkning användas till betäckande af det följande årets utgifter. Den aktade talaren yttrade att i denna sak försiggått en stor förändring sedan år 1876. Men detta vågar jag bestrida. Det är väl sant, att öfverskotten förut hänvisades till Riksgäldskontoret; men den, som behagar efterse huru statsregleringarne före nämnda år uppgjordes, skall finna, att uti dem alltid förekom en post, som hette, "statsfyllnadssumma från Riksgäldskontoret". Denna post, som var upptagen i slutet af inkomststaten, har numera blifvit ersatt med en post i början af densamma, benämnd "Öfverskott att tillgå för statsregleringen". Alltså: före 1876 öfverlemnades öfverskotten från ett föregående års statsreglering till Riksgäldskontoret, men i stället hemtades från detta en statsfyllnadssumma för uppgörande af följande års statsreglering. Om denna statsfyllnadssumma var större eller mindre än det öfverskott från föregående året, som lemnades till Riksgäldskontoret, derom sporde man icke. Deraf kom det sig ock, att det då mycket lätt kunde gå för sig, att år efter år från Riksgäldskontoret, Riksdagens upplåningsverk, taga medel till fyllande af statsregleringen, om hvilka man emellertid icke så noga visste, hvarifrån de härlöto, om från föregående års löpande inkomster, eller från upplånade penningar. Något sådant är numera icke möjligt. Om nu någon gång regeringen af obenägenhet att begära eller Riksdagen af obenägenhet att vid uppkommen statsbrist pålägga ökade bördor skulle vilja tillgripa den förtviflade utvägen att betäcka de löpande utgifterna med lån, så kan man icke göra detta, utan att uttryckligen visa, att låna upptagas för löpande statsutgifter — något, hvarför jag tror att regering och representation skulle bäfva tillbaka. Detta är fördelen deraf, att öfverskotten numera icke lemnas till Riksgäldskontoret och från detta anvisas en statsfyllnadssumma, utan upptagas bland det följande årets påräknade inkomster.

En annan ärad talare har — och jag är därför honom mycket tacksam — varnat för att icke hysa allt för stora förhoppningar om de inkomster, som kunna inflyta under år 1880. Man kan aldrig iakttaga nog varsamhet vid dylika beräkningar; och jag hade äfven föreställt mig, att chefen för Finansdepartementet varit tillräckligt varsam vid beräkandet af nästkommande års inkomster. Det är möjligt att så icke varit fallet; dock tror jag, att farhågorna i detta hänseende äfven kunna gå för långt. Och de gå för långt, om man vill att dessa inkomster skola beräknas efter hvad de utgjorde under åren 1868—1870. Med en sådan beräkning skulle i de fall, som den ärade talaren nämnde, jernvägstrafikmedlen t. ex. icke kunna upptagas till 4 millioner, hvilket dock är ett temligen lågt belopp med hänsyn till det omfattande bansystem, vi nu hafva, utan endast till 1 à 2 millioner, hvartill de uppingo under en tid, då våra jernvägar till sin utsträckning icke utgjorde på långt när samma sträcka som den nuvarande. Likaså skulle skogsmedlen icke få beräknas till en million, och det

oaktadt de nya anordningar med afseende å skogsförsäljningen, som, i synnerhet i de norra länen, på den senare tiden blifvit vidtagna, utan endast till 200 å 300 tusen kronor, eller hvad som inkomsterna af våra skogar belöpte sig till på en tid, då de norrländska skogarne, hvilka för närvarande lemna två tredjedelar af skogsinkomsterna, knappt inbringade något till statskassan. På samma sätt skulle man komma till allt för låga siffror vid beräkningen af telegraf-, fyr- och båk- samt postmedlen, oafsedt att, hvad särskildt fyr- och båkmedlen vidkommer, åtskilliga förändringar nyligen gjorts med afseende å afgifternas bestämmande. Slutligen vågar jag påstå att, om man, vid tullinkomsternas bestämmande, skulle hemta ledning af den erfarenhet vi hafva från åren 1868—1870, då de uppgingo till 12, 13 å 14 millioner, man skulle förbise det förhållandet, att landet sedan dess tillväxt i folk-mängd och, hvad viktigare är, att behovet af konsumtionsartiklar införda utifrån, så att säga, stigit till en högre nivå, hvilken icke kan nedtryckas utan en större minskning i folkets produktions- och konsumtionsförmåga, än vi ens under nuvarande förhållanden torde hafva anledning att befara.

Dessutom tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå att, då Kongl. Maj:t beräknat tullinkomsterna för år 1880 till nära 25 millioner kronor och inkomsten af bränvinstillverkningsafgiften till 17,750,000 kronor, så har sådant skett under förutsättning, att ganska betydliga förhöjningar skulle i båda dessa afgifter af Riksdagen beslutas. För den händelse åter, att de ifrågasatta förhöjningarne icke skulle komma till stånd, hafva inkomsterna beräknats af tullen, som under hvarterdera af de tre sistförflutna åren inbringat i medeltal 25,500,000 kronor, till allenast 22,500,000 kronor och af bränvinstillverkningsafgiften, hvaraf behållningen under samma tid uppgått till i medeltal 14,474,000 kronor om året, icke till mera än 13,150,000 kronor. Icke för någondera af dessa afgifter har sålunda medium för de tre sista, någorlunda gynsamma åren lagts till *grund* för Kongl Maj:ts beräkningar.

Beträffande det af en ärad talare på stockholmsbänken framställda önskningsmål derom, att en bättre ordning måtte varda införd i afseende på inkomstrubrikerna i vår budget, så har samma fråga äfven för mig synts förtjent af att tagas i öfvervägande. Och visserligen kan det ur rent teoretisk synpunkt vara af någon vigt att få en något förändrad anordning i afseende på de särskilda titlarne i budgeten. Dock tror jag icke frågan vara af den stora betydelse, som den föregående talaren syntes vilja tillmätta henne. Ett sådant omdöme anser jag mig berättigad att afgifva på den grund, att en temligen noggrann undersökning af hithörande förhållanden bibringat mig den öfvertygelsen, att för erhållande af en fullt riktig jemförande finansstatistik det visserligen icke är nog att ordna inkomstitlarne under den allmänna kategorien af statsinkomster. Den som vill anställa en jemförelse emellan de europeiska staternas budgeter måste för en hvar af dem ingå i en så noggrann och detaljerad granskning af hvarje titel, att denna granskning icke är att jemföra med det af Sveriges riksstat, som behöfves för att der urskilja skatter och öfriga statsinkomster, eller direkta och indirekta skatter. Det ändamål som

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

den ärade talaren afsåg att vinna med den af honom önskade nya grupperingen är därför enligt min tanke icke af den väsentliga art, att för detsammans ernående det kan vara skäl att våga något, som i ringaste mån kunde åstadkomma rubbningar i andra hänseenden. Och särskildt förefaller det mig, som skulle just hvad talaren sjelf nämnde om åtskilliga frågor af konstitutionel betydelse, som kunna uppstå i anledning af den förefintliga skilnaden emellan ordinarie statsinkomster och beviljningar, innefatta en varning mot att företaga några genomgripande rubbningar i hithörande förhållanden. För öfrigt förhåller det sig i sjelfva verket så, att om jag frånräknar dels post-medlen, hvilka rätteligen böra sammanställas med telegraf- och jernvägstrafikmedlen, och dels den allmänna beviljningen, så har jag bland de extra ordinarie inkomsterna qvar endast indirekta skatter, och i det närmaste alla indirekta skatter, som den svenska budgeten upptager. Å andra sidan utgöras de ordinarie inkomsterna af direkta skatter och inkomsterna af statens domäner. Hvad särskildt beträffar titeln "extra uppbörd", så förekommer den i hvarje budget; och den är nödvändig såsom en reservafdelning, dit man kan föra hvarjehanda, som aldrig kan tillräckligt specificeras.

Talarens viktigaste anmärkning mot inkomstberäkningen var onekligen den, att bland statsinkomsterna upptagits afkastningen af statens industriella verk, hvilka bidraga att svälla ut budgetens siffror utan att representera någon verklig inkomst. I sådant afseende vidtogs för lidet år en förändring hvad jernvägstrafikmedlen beträffar, och utan tvifvel skulle det lända till reda och klarhet i uppställningen af vår budget, om förändringen utsträcktes till post- och telegrafmedlen. Jag föreställer mig dock, att Stats-Utskottet skulle få ett alltför inveckladt arbete, om Utskottet skulle taga i tu med att förändra budgetens rubriker, då dervid äfven måste tagas hänsyn till åtskilliga fordringar från Statskontorets och landtränteriernas sida, fordringar hvilka Utskottet icke i samma mån som Kongl. Maj:t skulle kunna tillgodose.

Herr Key: Jag har blifvit särskildt uppkallad af en ärad talare på stockholmsbänken; men innan jag öfvergår till att besvara den fråga, han till mig stälde, ber jag att först få yttra några ord med anledning af hvad åtskillige andre talare här i dag anført.

Den värde representanten från Wexjö yttrade mycket riktigt, i det han uttalade sitt klander emot beräkningen af de extra ordinarie inkomsterna, att Stats-Utskottet deri icke hade någon del.

Och å pag. 3 af betänkandet säger Stats-Utskottet äfven: "Det tillkommer ej Utskottet att ingå i pröfning af det belopp, hvar till statsverkets extra ordinarie inkomster kunna upptagas."

Jag har härmed blott velat ytterligare betona, att Stats-Utskottets ledamöter hvar för sig alls icke behöfva godkänna det belopp, hvartill dessa extra ordinarie inkomster äro beräknade, ehuru Utskottet sjelft icke eger anledning eller befogenhet att deri verkställa någon ändring.

En ärad talare på södermanlandsbänken har anmärkt, att under rubriken "extra uppbörd" upptagits, i likhet med hvad som skett i

Kongl. Maj:ts förslag, den fond, som af domkapitlet i Karlstad hitills vårdats för lärarens aflöning. Posten "extra uppbörd" är ett besynnerligt skräprum, der hvarjehanda saker af den mest olika beskaffenhet äro sammanförda. Man finner der till exempel belopp för danararf, ekskogslösen, bompenningar vid södra Stäket, hittegoods och strandvrak m. m. Att nu sammanställa högvärdiga domkapitlets i Karlstad fond bredvid posten "hittegoods och strandvrak" tager sig onekligen något egendomligt ut, och kanske ännu mer att för ett kommande års löpande utgifter använda en dylik redan samlad och beftlig fond.

Då jag således i princip icke kan annat än i likhet med Herr Finansministern gifva den ärade talaren på Södermanlandsbanken rätt, skulle jag icke heller hafva något emot en ändring i Stats-Utskottets beräkning. Men härför möter, ofasadt den ökade bristen, som härigenom skulle uppstå, äfven det hindret att betänkandet redan är bifallet af Första Kammaren. Om Andra Kammaren återremitterar betänkandet till Stats-Utskottet, blir följden sålunda blott den, att Utskottet inkommer med en hemställan att Kammaren måtte i saken fatta beslut. Vill Kammaren någon ändring i beräkningen, måste därför formuleras ett bestämdt yrkande i sådant hänseende, men detta har, så vidt jag kunnat fatta, ännu icke skett.

Med anledning af den förfrågan den ärade talaren på Stockholmsbanken gjort till mig, får jag upprigtigt bekänna, att Stats-Utskottet uppställt betänkandet, efter gamla vanligheten, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, och att hvarken Kongl. Maj:ts proposition eller Utskottets betänkande utmärker sig för några synnerligen stora reformatoriska sträfvanden. För egen del medgifver jag gerna, att den ärade talaren anført åtskilliga ganska goda skäl för en stor del af hvad han påyrkade. Personligen skulle jag således vara böjd för att, om frågan kommer till ny behandling i Stats-Utskottet, gå i ompröfning, huruvida en förändrad uppställning af inkomstbudgeten, sådan den af talaren åsyftade, lämpligen skulle kunna ega rum; men häremot möter ännu en gång, som jag nyss nämnde, det hinder, att Första Kammaren redan bifallit betänkandet. En återremiss lär vid sådant förhållande icke leda till någon påföljd, så framt icke äfven här ett bestämdt yrkande på samma gång formuleras och ett beslut fattas. I hvilken riktning detta beslut skulle gå och huru reformen borde komma att ske, vore dock kanske alltför raskt att här taga sig för att på rak arm afgöra. Jag hemställer därför, att Utskottets betänkande måtte godkännas; till en annan gång kan man ju hafva saken i minne.

Herr Abraham Rundbäck: I det svar, hvarmed Herr Finansministern hedrade mitt förra anförande, erinrade han om det olämpliga uti att jemföra åren 1880 och 1870, emedan, såsom han sade, en hel del ordinarie inkomster måste vara betydligt olika under de olika åren. Detta är en sanning, som jag aldrig förnekat. Hade min jemförelse gällt de ordinarie inkomsterna, skulle den också hafva varit minst sagdt enfaldig. Min jemförelse afsåg nu emellertid icke de

*Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)*

Angående
beräkningen af
statsverkets
ordinarie in-
komster.
(Forts.)

ordinarie inkomsterna, utan hufvudsakligen tull- och bränvinsmedlen, hvilka i första hand äro beroende af landets konsumtionsförmåga och hvilka jag ansåg icke böra beräknas högre för år 1880 än för året 1870. Det är nog sant, hvad herr Finansministern anmärkte, att konsumtionsförmågan inom landet sedan sistnämnda år varit stadd i tillväxt samt att lyxen och njutningsbegäret tilltagit; men det är också lika sant, att konsumtionsförmågan numera börjat aftaga och att det är svårt att beräkna, huru långt detta aftagande kan komma att fortgå under loppet af nästa år. Skulle densamma nedgå till samma låga ståndpunkt som år 1870, lära vi väl icke få påräkna synnerligen större inkomster af tull- och bränvin än för tio år sedan, äfven om de af Kongl. Maj:t nu föreslagna förhöjningarne i afseende å dessa beviljningar vinna Riksdagens bifall. Ty, mine Herrar, om landet är fattigt år 1880 och man fördyrar dess konsumtionsartiklar, så kan väl ingen af Eder vilja påstå, att landets konsumtionsförmåga derigenom tilltager. Tvärtom blifva fattigdomen och fördyrandet två samverkande orsaker till förminskande af konsumtionsförmågan och följaktligen äfven af inkomsterna utaf konsumtionsskatterna.

Det var endast detta jag ville anmärka vid Herr Finansministerns erinran emot mitt senaste anförande.

Friherre Nord'enfalk: Med anledning af det synnerligen värderika om också indirekta understöd min åsigt vunnit dels från statsrådsbänken och dels af Stats-Utskottets vice ordförande, ber jag att få förklara den ärade representanten från Karlskrona, att jag, sedan jag erhållit understöd, icke skulle undandraga mig att begära proposition på återremiss af betänkandet, derest icke Första Kammaren redan godkänt detsamma. Och att denna Kammare skulle på mitt ord fastställa en annan siffra för den af mig anmärkta inkomstiteln har jag icke vågat föreställa mig, hvarför jag nu icke heller är beredd att framlägga något särskildt formuleradt förslag till beslut i ämnet. Jag hoppas emellertid att den diskussion, hvartill jag gifvit anledning, skall komma att medföra det lyckliga resultat, att det förhållande, som jag påpekat, blifver för framtiden ett enstaka undantag.

Öfverläggningen förklarades slutad; hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 3.

Blef jemväl bifallen.

Utskottets slutliga yttrande angående de extra ordinarie inkomsterna lades till handlingarne.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets utlåtande N:o 4;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 1, 2 och 3 (i samlingen N:is 1, 2 och 3); samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 1 (i samlingen N:o 4) och utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 5).

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 5, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1878 års riksdag; och

N:o 6, i anledning af Riksdagens år 1878 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordning angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag;

N:o 3, i anledning af väckta motioner, om upphörande af vatten- och brödstraffet; och

N:o 4, med anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, dels ock väckt motion om underdånig skrifvelse angående ändring i gällande bestämmelser om kyrkoherdars tillsättande i regala pastorat; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 6), angående ändring af Kongl. Maj:ts förnyade rese-reglemente af den 10 November 1865.

På hemställan af Herr vice Talmannen Wijk, beslöt Kammarerna, att dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 7.

Föredrogs och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse (N:o 1), angående verkställd omröstning öfver Högsta Domstolens ledamöter, och dels till Riksdagens förordnande (N:o 2) för de utsedde ledamöterna i Tryckfrihetskommittén.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:
Herr *J. G. Granlund* under 5 dagar från den 24 Februari.
„ *A. Bengtsson* „ 14 „ „ den 3 Mars.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidein
H. A. Kolmodin.